

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum tarafından Anayasanın 98. ve TBMM içtüzüğünün 96. Maddelerine göre yazılı olarak yanıtlandırılmasını dilerim.
10.03.2021

Necati TIĞLI
Giresun Milletvekili

Hidroelektrik santrallerinin (HES) ekolojik denge üzerinde yarattığı geri dönüşmez felaketleri yaşıyoruz. HES Projelerinin gerek işletme ve gerekse inşaat aşamalarında verilen taahhütlere uyumlu bir seyrinde yürütülmediğini, denetim ve kontrollerinin yeterli yapılmadığını, Giresun ilinde 22-23 Ağustos 2020 tarihinde yaşadığımız afet ve diğer onlarca olumsuz örneklerle tecrübe etmiş bulunuyoruz.

Giresun'un Çanakçı ilçesi sınırları içindeki Görele Çayı (Çanakçı Deresi) üzerine kurulması planlanan 5. HES projesinin 2019 yılı Ekim ayında Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) süreci başlatılmıştır. HES projesine ait "Nihai Rapor" 01.03.2021 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın sitesinde yayınlanarak askıya çıkarılmıştır. 09.03.2021 tarihinde Akköy, Karabörk ve Sarayköy Muhtarlıkları ve Çanakçı Belediyesine ulaştırılan ÇED raporunun askı süresi ardından süreç hızla işlemeye başlayacaktır.

Projenin geçtiğimiz aylarda vatandaşın gelen tepkiler üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca iptal edildiği duyurulmuştur. Halkın katılımı toplantısı ve CİMER vasıtasıyla vatandaşlarımız tarafından Çevre Bakanlığına yapılan itirazların ÇED raporunda ele alınmadığı görülmektedir.

Bahsi geçen dere üzerinde mevcut 4 adet HES bulunmaktadır. Çanakçı-1 HES, Telli HES, Gecür HES, Kahraman HES faaliyette bulunanlarıdır. Çanakçı-1 ile Görele Regülatörü ve HES arasında 750metre mesafe bulunmaktadır. Sis dağından Karadeniz'e kadar yaklaşık 30 km dere yatağı bulunan Çanakçı deresinin suyunun tünellere hapsedilerek 7 km'lik dere yatağı boyunca yaklaşık 250 dönüm araziye denk gelen alana bırakılacak % 11'lik can suyu ile çölleşmeye terk edilecektir. Hayata geçirilen ve proje aşamasında bulunan diğer HES'ler sonucu vadi boyunca çölleşme kaçınılmaz bir gerçektir.

Yapılmak istenen, beşinci HES projesi kurulu bulunanların en büyüğü olma özelliğini de taşıyacaktır. Vadi boyunca regülatör ve HES arasında, UNESCO Acil koruma gerektiren somut olmayan kültürel miras listesindeki 'Kuşdili'nin anavatanı Kuşköy'ün ulaşım yolu bulunmaktadır. Çanakçı Kaymakamlığı dereye tükenmekte olan kırmızı benekli alabalık bırakarak neslinin devamını sağlamaya çalışmıştır. HES projesi ardından göç yolları kapanarak nesli tamamen tükenecektir.

Konuya ilişkin olarak:

1. Vadide 5 adet HES faaliyete geçirildiğinde 30 kilometrelik Görele çayı yatağının % 33'lük bir kısmı tünellerle hapsedilerek vadiye verilecek bütüncül zarar ÇED raporunda neden ele alınmamıştır?
2. Projeye ilişkin bölge halkının binlerce itiraz dilekçesi Bakanlığınıza ulaştırılmış ve ne şekilde değerlendirilmiştir? Projeye ilişkin kaygılarımız Bakanlığınız nazarında değersiz birer görüş olarak mı görülmektedir? Proje'nin hangi sebeple bekletildiği, durdurulduğu ve yeniden hayata geçirildiğini açıklar mısınız?
3. Küresel ısınmanın da hızlandırdığı bir süreçte düzensiz yağış rejimi ve azalmasıyla birlikte Çanakçı Deresinin debisinin azaldığı ve kuraklık tehdidinin arttığı görülmektedir. Bununla birlikte cansuyu olarak bırakılacağı belirtilen %11'lik suyun vadide doğal hayatın devamlılığı için yeterli olacağını düşünüyor musunuz?
4. HES firmalarının geçmişte bu hususta taahhüt altına girdikleri yükümlülükleri yerine getirmediğine yönelik yüzlerce akademik ve bilimsel tespiti bu projeyi hayata geçirmeden bir daha dikkate almayı düşünür müsünüz?
5. 2872 sayılı Çevre Kanunu çerçevesinde uygulanan idari para cezası ve yaptırımların caydırıcılık noktasında yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? ÇED olumlu kararını alan işletmelerin çoğunluğunun ya yaptırımları önemsemediği ya da herhangi bir yaptırıma maruz kalmadığı konusunda ne düşünüyorsunuz?
6. Kuraklık tehlikesinin en büyük tehditlerden biri haline geldiği günümüzde projenin yükleme havuzu yakınında içme suyu kaynağı ve deposuna ÇED raporunda neden yer verilmemiştir?
7. Giresun Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünün 2017 yılı raporunda Görele Çayı yer altı suyu potansiyeli 10,5hm³/yıl olarak belirtilmiştir. Çay yatağının % 23'ündeki suyun tünele alındığı Görele Regülatörü ve HES projesinin yer altı su potansiyeline etkisi ÇED raporunda neden incelenmemiştir?
8. 22-23 Ağustos 2020'de Giresun'da yaşanan sel afetinin birçok nedeninden biri de plansız kontrolsüz HES projeleri olduğuna göre bu afetin ardından bu projelerin daha dikkatli kontrollü bir şekilde hayata geçirilmesi için bu projenin iptaliyle başlangıç yapma noktasında ne düşünüyorsunuz?